

од затворениците: „тешкиот затворски живот го претворивме во револуционерна школа“ (189). На крајот авторот дава во прилог од содржината на весникот „Наш пат“ орган на битолските затвореници, 1944, стр. 289—295 и биографски податоци на политзатворениците стр. 295—337, што е посебно за одбележување. Книгата е богато илустрирана со повеќе фотоси, шеми, скици и факсимили (од повеќе акти, писма и весници).

Начинот и стилот на пишувањето на Владимир А. Ивановски овозможува оваа хроника да предизвика посебен интерес кај широката читачка публика. Презентираниот материјал ни овозможува да се за-

познаеме со теророт и злосторствата кои се вршени над политичките затвореници, особено за периодот 1941—1944 година во Битола, која во тој период беше политички центар на Втората област на бугарскиот окупатор во Македонија.

Без обзир на некои недостатоци и празнини трудот на Ивановски претставува своевиден придонес како прв труд од ваков вид на територијата на СРМ. Раководејќи се од овие констатации слободни сме да ја препорачиме оваа хроника како корисен прирачник на поширок круг интересенти, а посебно за наставниците по историја.

М. М.

ИЗВОРИ ЗА ОСЛОБОДИТЕЛНАТА ВОЈНА И РЕВОЛУЦИЈА ВО МАКЕДОНИЈА 1941—1945, Скопје 1970, том I, книга трета, стр. 520

Во издание на Институтот за национална историја — Скопје, во редакција на академикот Михаило Апостолски, д-р Владимир Брезовски, д-р Владо Ивановски, д-р Растислав Терзиоски и д-р Миле Тодоровски во ноември 1970 година излезе од печат Зборникот на документи том I, книга трета под наслов: ИЗВОРИ ЗА ОСЛОБОДИТЕЛНАТА ВОЈНА И РЕВОЛУЦИЈА ВО МАКЕДОНИЈА 1941—1945. Книгата е всушност продолжение од серијата зборници на документи од том I, книга прва и втора што излегоа од печат во текот на 1968 година.

Објавената книга содржи документи што потекнуваат од Централниот комитет на КПМ и неговите членови и тоа: Прогласи, летоци, циркуларни писма, материјали по определени проблеми, упатства, из-

јави и писма од 1 ноември 1943 до 24 ноември 1944 година. Документите се средени и печатени хронолошки од разни извори, фондови и збирки. Најмногу се користени документи од фондот на ЦК КПМ, а покрај тоа се објавени и писмата на Добривое Радослављевиќ, инструктор на ЦК КПЈ во Македонија и инструкциите и други документи од Светозар Вукмановиќ, делегат на ЦК КПЈ и Врховниот штаб на НОВ и ПОЈ во Македонија испраќани до Централниот комитет на КПЈ и до органите на Ослободителното движење во Македонија и до другите краишта на Југославија и соседните земји. Тие се однесуваат на развитокот на Ослободителната војна во Македонија и на соработката со соседните краишта и земји. Во книгата се објавени 103 документи од кои 70 за

првпат. Овој материјал е објавен на 520 страни.

Документите се објавени без јазични и стилски интервенции. Извршени се исправки само на најгрубите правописни грешки и е употребена сегашната македонска азбука. Дел од расположивите документи се без датум и автори, без означување до кого се испраќаат, со многу скратувања на зборовите и широка употреба на конспиративни имиња. Покрај тоа многу од нив се оштетени, нејасни и слично. Документи што се без датум Редакцијата ги утврдила преку нивната содржина, споредувајќи ги со други документи, преку настаните за кои се говори во нив, преку консултации со учесници во НОБ, преку литература и слично.

Бидејќи има повеќе документи кои во оригиналот се пишувани на српско-хрватски јазик, ако се објавуваат за првпат, во овој Зборник се даваат паралелно на српско-хрватски и во превод на македонски јазик. Во такви случаи оригиналот и преводите носат ист реден број на документот. Притоа на преводот се ставени забелешките, а на оригиналот архивските податоци за до-

кументот. На секој документ, даден во превод, во горниот десен агол стои одбележено ПРЕВОД. Во некои документи се испишани текстови кои говорат за карактеристиките на некои личности. Таквите текстови се испуштени од документите, со што не се намалува нивната вредност, ниту пак тоа влијае на содржината.

Посебно за истакнување е тоа што во книгата се дадени: регистар на лични имиња со куси биографски податоци (стр. 459—491), регистар на географски поими (стр. 493—502), тематско предметен регистар (стр. 503—514) и список на кратенките (стр. 457—458). За оние лица за кои се дадени биографии во првите две книги на првиот том, во колку се споменуваат во третата книга, не се даваат повторно биографии.

Презентираната документација во оваа книга недвосмислено дава уверлива слика за улогата и работата на КПЈ во Македонија. Воедно ова е драгоцено дополнување на изворите за проучување на НОБ не само за историчарите и оние кои се занимаваат со ваква проблематика — од Македонија, но и од Југославија.

М. М.

БЕА, ЗАГИНАА, ОСТАНАА

Спомен книга на загинатите борци од НОВ и жртвите на фашизмот, Скопје, 1969, стр. 419

По повод 25-годишнината од ослободувањето на Скопје, во текот на 1969 година под редакција на Митре Инадески, Мино Миновски, Абдуш Хусеин, д-р Милош Константинов, Кузман Георгиевски и Боро Кралевски (кој го подготвил материјалот за печатење) Историскиот архив на град Скопје ја издаде кни-

гата БЕА, ЗАГИНАА, ОСТАНАА, спомен книга на загинатите борци од НОВ и жртвите на фашизмот.

Подготовките за издавање на оваа книга траеле подолго и благодарение на сестраната соработка во собирачката акција со Градскиот одбор на СЗБ од НОВ Скопје и сите Здруженија на борците и воените